

Tusschen tijd en eeuwigheid

Henriette Roland Holst-van der Schalk

bron

Henriette Roland Holst-van der Schalk, *Tusschen tijd en eeuwigheid*. W.L. & J. Brusse, Rotterdam
1934

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/rola003tuss02_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Uit het innerlijk rijk

I

‘Wat wilt ge en waarom komt ge tot mij?
Laat mij mijn rust: zij werd moeizaam verworven.
Wil, verder te zoeken is in mij gestorven.
Wek andren, wier kracht versch is. Ga hier voorbij.’

‘Ik wil ù. Ik ben tot ù heengezonden.
Ge moogt u niet verschuilen achter den wensch
naar stilte en naar rust. In ieder mensch
tast die zich naar omhoog uit diepe gronden.

Ge moet mij hooren. Ge moet mijn gebod
volbrengen, dat luidt ‘sta op en zoek verder,
wees niet vervaard.’ - ‘Ik sta al op mijn herder,
uit uw stem spreekt de stem van God’.

II

Wanneer ge mij roept, nog een werk te doen,
eer ik slip uit het afgedragen kleed,
zoo bid ik, dat te morgen noch te noen
noch t' avond ge mij loslaat en vergeet.

Zie: ik ben zwakker dan ik plag te wezen,
lichter ontmoedigd, spoediger vervaard;
mijn lijf heeft, levend, veel moeheid vergaard,
en steiler is 's levens wand opgerezen.

Ik zou graag willen rusten. Maar ik weet:
ik mag niet rusten eer ge spreekt: 't is goed,
ge deedt uw deel en uw dienst is ten einde.'

Daarom bid ik: stort nog ééns door mijn bloed
een druppel van uw vuur, dat liefde heet,
en omgordt met haar kracht opnieuw mijn lenden.

III

Dit ééne vraag ik nog: laat mij wat tijd
tusschen de maning en het uur van halen,
opdat 'k beseffe: dit kleed werd te wijd;
en voele: hier kan 'k niet meer ademen.

Ik bid u, roep niet zonder waarschuwing
mijn naam. Er is werk, dat ik af moet maken.
Een valsche plooi in 't hart, streek eer ik ging
ik graag nog glad. Er zijn nog andre zaken.

Een stem fluistert met onvermurwb'ren klank:
'hoevele jaren hadt ge om te leven
als een kind Gods betaamt? Is dit uw dank?
Maar het oogenblik is u nog gegeven'.

IV

Waar gaan we heen? Naar welke donkre kimmien
drijft over afgrondige oceanen
ons schip? Avonden dalen, morgens klimmen
boven een wereld vol verwarde wanen.

Van de stilte werden we losgerukt,
den weg naar d' inkeer hebben we vergeten:
kindren gelijk, die 'n blinkend vod verrukt,
hebben w' om waan oude wijsheid versmeten.

Oude wijsheid, die van de vad'ren kwam:
geloof, dat de moeders liefdevol hoedden,
dat elk kind in zijn teere handjes nam,
betastend 't lang vertrouwde wèl te moede.

De oude waarden, menschheid zwoer ze af,
maar zonder waarden kan de mensch niet leven,
dies heeft zij valsche waarden zich verschreven
en al dit vreeslijke is daarvoor de straf.

V

Het verkeerde is nog niet uitgewerkt.
Van onze kern waren we weggezworven,
hadden eeuwenlang heerschappij versterkt
van 't middelpuntvliedende in ons. Gestorven

scheen al 't andre. In één richting gedacht
hadden we; gestreefd, gerekt onze spieren.
Twee driften joegen w'op: twee sterke dieren
in 't hart: wil tot bezit, en wil tot macht.

Hun verpandden we onze ziel. Zij brachten,
verbeeldden w'ons, ons eenmaal op den top
des levens. In ademloozen galop
doorhijgden we de dage' en schrille nachten.

Alles te vergeefs. De waan is gebroken
en op hem volgde de ontredding.
In der menschheid leve' een getij verging,
maar 't nieuw getijde is nog niet ontloken.

VI

Ik denk, dat wij nu eerst lang moeten leeren
ons van 't zelfzuchtig streven te ontdoen,
dat wij nu lang, eindeloos lang, als zoen
voor zijn monstergroei, 't beste moete' ontberen:

geluk van eenwording met andre menschen;
honger en hunkeringen moeten lijden
naar liefde, vrij van zelfzuchtige wenschen.
Dan pas kan komen het nieuwe getijde.

Ik denk, dat wij lang eenzaam zullen zijn,
ons zullen voelen ver van God, verlaten,
zullen wankelen door verweesde straten,
tastend, bij een bevend-flauwe lichtschijn.

Ik denk dit, omdat ik dit alles draag
in mij. Zoo heeft God mij geschapen:
het leed der menschheid laat mij vaak niet slapen,
haar schuld doorvlaagt mij als een bittere vlaag.

VII**1**

Ik zoek u, maar ver ben ik afgedwaald.
Den weg tot u, zullen zij hem ooit vinden,
deze oogen, van der wegen stof verblinde' en
dit hart, waar 't godsverlange'in is verschraald

als wijn, die lang ontkurkt stond? Blind in mij
stuwt drang, blind tasten d'onbedreven handen,
maar waar z'ook tasten, rijzen steile wanden:
achter en vóór me, en bezij.

Door spleten dringt het licht, een dunne straal.
Aan 't einde der kloof, waar de wanden wijken,
dáár beginnen de lichte rijken,
daar vindt het hart een nieuwe taal.

Dáár begint het eenworden, het saamgroeien
met de kern-aller-dingen, 't zich verliezen
daarin, het zich loswikkien uit de vliezen
van vrees en twijfel, 't in de vrijheid bloeien.

Maar mijn handen tasten langs wanden, blind:
mijn voeten strompelen over scherpe steenen:
mijn oogen, rood van 't stof der wegen, weenen:
ver van u zwerf ik, en ben toch uw kind.

2

Te weten dat men Gods kind is geboren,
en aan het einde tot hem wederkeert, -
al weigerde men lang zijn stem te hooren
en heeft lang, vaderloos te zijn begeerd...

Te weten, dat de stroomen van het leven
ons kunnen voeren nooit zoo ver van huis,
of de dood haalt hen in, - vroeg, laat, om 't even, -
en neemt ons op, en brengt ons veilig thuis.

(Want dit leven mondt in d'oneindigheid
en zij is 't gewaad, geplooid om Gods leden,
daarom worden, wie uit het leven gleden,
gevoerd naar zijne tegenwoordigheid.)

Te weten dat de moeienis, het strijden,
ontgoocheling, 't uitbloeien van de jeugd,
elke beproeving onzer leefgetijden,
ons rijker maakt aan onvervreemdb're vreugd

en met mildere zekerheid gezegend,
dat met elke beproeving, elke pijn,
de harten dieper het besef doorregent,
hoe allen toch in God geborgen zijn...

Dat is nu, diep benee 't verward bewegen,
de ondergrond van vaste rust, -
het teeken, bij elke kruising der wegen
geplant: daarheen: daar gloort de lichte kust.

VIII

We leven flauw, als w' in onze omtrek leven:
de kracht-van-'t zelf heeft zich daar uitgespreid
in ruimte en verloor aan innigheid,
verwaaide op alle winde' in alle dreven.

We moeten weer worden teruggedreven
naar onze kern, moeten tot haar inkeeren
om 't vervlakken-verwaaien te bezweren,
te herworden, wat w' in het diepste bleven.

In hoog geluk somtijds, in bittere pijn
vaker, worden we tot ons zelf herboren,
hervinde' op 's harten gronden God,
den verloorne, die toch bleef onverloren.
Dan voelen w' ons weer geborgen in 't Eeuwge en
in onze essentie vrij van 't lot.

IX

Er valt opnieuw een nieuw licht op het leven
voor mij: ik ben nog niet aan 't end:
ik moet weer anders zoeken, verder streven:
de Meester heeft het blad voor mij gewend,

en op 't nieuwe staat een nieuw woord geschreven.
De oude wijsheid bouwt een jonge taal
en 't hart ontvangt, in schuchter-dankbaar beven
uit eeuwge waarheidszon een lentestraal.

Opnieuw begrijp ik, dieper dan ik deed,
den mensch, het zelf, de worsteling der tijden,
den zin van 't wekkend, stuwend leed.

Opnieuw voel ik de starheid van het zijn
vollediger in het worden verglijde'en
toch de rust blijven boven vreugde en pijn.

X

Ja, we hebben den steven weggewend
van die harde, hoogmoed'ge leeren:
w'erkennen, dat we den vrede ontberen
die leven-naar-'t-verstand-alléén niet kent.

We zoeken een rijk, wèl van deze aarde,
maar uitgaand boven haar. We zoeke' een norm,
een kompasnaald, die in den zwaarsten storm
de richting wijst. We zoeken eeuwge waarden.

Het meeste in ons is nog van het verstand.
Enkel 't gemis in ons is brandend leven
en onze hunkeringen beven
als 't trillend rietje aan den waterkant.

Maar de wateren zelf zijn nog verward.
God kan nog niet vrij tot ons hart inkeeren:
te lang dienden we andere heere' en
was ons denken in dwalingen verward.

XI

Begeerlijkheid, 't willen proeve' alle dingen,
dat is nu een van de erge gevaren:
de machtigste onder de belemmeringen,
die versperren den weg naar 't leven, 't ware.

Een gulp van den kostbaren levenswijn
zwellen we haastig en verstrooid naar binnen
en weer een, en weer een: 't hart en de zinnen
blijve' even dorstig, als waar 't drinken schijn.

We moeten leeren, verlokking weerstaan,
en wat zich ons opdringt, leere' af te weren:
hoe luid het schreeuwt, wij nemen het niet aan.
Wij moeten ons tot d'oude wijsheid keeren:
van haar, hoe door het àl te vele, leeren
met evenwichtig hart te gaan.

XII

Vergeet d'innerlijke geloften niet:
versterk de krachten van het goede zwijgen
in 't zelf. Bedenk: om te groeie' en te stijgen,
moet g'inkeeren tot verborgen gebied.

Denk aan de oogsten in het barre jaar!
Denk aan den rijken bloei der bloesemboomen
als winter 't sap lang weerhield, uit te stroomen:
een levenswet wordt daarin openbaar.

Stoot niet uw kracht in gulpen van u los,
dat z'n schuim niet verspatte en ga verloren!
't Heil wordt nooit in luidruchtigheid geboren,
de gave vrucht hangt het langst aan den tros.

XIII

Maak van de driften van het lijf u vrij:
zij staan altijd gereed u te omsnoere' en
daarheen, waar ge zelf niet wilt gaan, te voeren:
ge moet meester zijn van uw lot: niet zij.

Ge kunt het: uw lijf is een speeltuig, dat
ge kunt leeren stemmen en schoon bespelen,
gij zelf, de god, die troont achter de vele
pade' uwer driften en ze allen mat.

Ge zijt uw lichaam niet: ge zijt zijn heer,
meester over zijn ontelbare cellen:
ge voelt zijn gronde' onder u opwaarts snelle' en
weer neerbuigen, en voelt het: ge zijt meer.

Ge zijt de burger van een ander rijk,
waar wetten gelden, die dit lijf niet raken:
de drom der driften kan u niet genaken
als ge neemt naar zijn grondgebied de wijk.

XIV

Leer stil zijn en leer niets doen en leer wachten:
't geheim der sterken school altijd daarin,
dat zij zich instelden op lange drachte' en
intoonden d' ongestuime dadenzin.

Niet 't wachten der praatgragen zij het onze,
die, sprekend aldoor over wat zal zijn,
intusschen inslurpen als grage sponzen,
met lijf en ziel den heeten levenswijn,

maar 't dadenrijke wachten van wie maken
wachtend, zichzelf en het levensveld
anders, wie niet uitstellen het ontwaken
tot een bazuinroep door de heuveln zwelt.

Zij voor wie alle dage' en alle uren
de eeuwigheid breekt door den tijd
en die houden aldóór bij de kampvuren
zwijgende wacht, te gaan bereid.

XV

Gij dan, vul uw hart uit het stille bekken
der eenzaamheid, met vastheid, liefde en rust
en keer niet terug naar de menschen-kust
eer deze krachten u geheel doortrekken
en hun werken in u, u werd bewust.

Keer niet, eer ge van u zelf kunt geven
en blijven even rijk, hoeveel g' ook geeft.
Daden zijn golven, die opkome' en even
staan, dan terugzinke' in het leven,
maar gij zijt hij, die achter daden lééft.

Gij zijt de grond, waarin ruste' al uw daden:
de zee, waaruit hun golfslag komt gerezen:
het knooppunt, waar hun veelkleurige draden
in saamkomen. Ze zijn om u een wade,
zich plooiend naar den grondvorm van uw wezen.

XVI

Het zaad der gouden uren is nog niet vergaan
en de bron niet verzand der heilige gedachten:
nog leeft de ziel, nog leve' in haar de krachten
die dringen naar omhoog. Vrij blijft de baan,

zoo wij de driften, 't zelfzuchtig begeeren,
maar overheev'len in dat andre vat,
waarin 't gepuurd wordt tot het gouden nat,
waar de geslachten der menschen op teren.

Maar dat is zwaar. Daartoe moet alle dagen
men uitwieden dat, wat altijd te snel
weer opkomt, wat door alle hartelagen
verworteld is: het kwaadaardig gezwel

der ikzucht. Haar moet men in 't hart uitroeien,
dat maken tot den gezuiverden grond,
waar zuivre liefde in kan overvloeien, -
met zijn daden dit doen, niet met den mond.

XVII

Hoop zit, klein en zwak, met geloken
oogen te broeden over wat leek
eens een prachtige, vlamme sroke....
Is een betoov'ring verbroken?
Of waarom werd het beeld zoo bleek?

‘Alles is anders gekomen
dan we hadden verwacht:
onze dag werd opgenomen
in de onpeilbare stroomen
van een wereldnacht.’

En één hart staart
met ronde kinderoogen
schuchter de duisternis in,
of die weer het licht openbaart.

Maar één werd te vaak en te wreed bedrogen
en vindt geen kracht voor een nieuw begin.

Rondgang door het jaar

I

Glanzende wolkenstoeten zijn gekomen,
hebben de einders met hun pracht gevuld,
bewegende geluidloos als in droomen
soms mensen doen, - zijn langzaam, als op loome
wieken verder geschoven, blank en guld.

De heete dagen en de schrale nachten
hadden de aarde van haar kroon beroofd:
haar bloei verwelkte in overzware drachten,
toen kwaamt gij, gezegende wolken, verzachten
het heete schrijnen, donzig hemel-ooft.

Menschen, heffend hun verlangende oogen
naar d' einders, waar die stille stoeten gaan,
door zachten ademtucht zacht voortbewogen,
voelen hun harten, na het harde en droge
ontbere', in volheid weer van liefde slaan.

II

Het schoonste, wat ik weet in de natuur,
dat zijn de wolken, als zij het licht drage' in
hun flanken en zich in de lichtzee wagen,
onbekommerde zeilers zilverpuur.

Hun edele vormen, die nooit verstarren,
maar altijd weer in andere verglijden,
hun stoeten, die zich warren en ontwarren,
als menschlijk gebeure' in bewogen tijden,

zij maken de ziel blij met hun genade.
Hun diepe grotte' en stoute steigeringen,
beelden zuiverder dan alle andre dingen
het rijk der ziel, de moeder van de daden.

III

Vandaag waren de winden uit hun holen
ontsnapt: hun verscheurend geloei
maakte den zomerdag vol luid misbaar.

't Hart, moe van door hun klankenwoud te dolen,
voelde getrokken zich hierheen en daar,
totdat zijn vrede ganschelijk verwoei.

Tegen den avond viel er eene stilte
en nog een en nog een: de winden zwegen.
Natuur lag als een marktplein, overstroomd
daags van veel volk, dat het met luid bewegen
bezit. Maar's avonds ligt het, stil verdroomd
in maneglans...

In d'avond hervond ook het hart den wil te
leven, voor zich, aan stille trans.

IV

De herfst talmt nog tusschen de blauwe lande' en
buijt over ze met zegenenden groet,
als warmte hangt lang over avondstranden
of vreugde nazingt in een klaar gemoed.

Zijn heldre, toch gedempte zegeningen,
doordrenken het hart met zóó zoete kracht,
dat het de last der allerzwaarste dingen
voelt slinken tot veerlichte vracht.

De ziel, bevrijd van angsten, rekt haar leden:
zij ademt lichter, immers zij vertrouwt:
zij buigt zich heen over haar eigen vrede
als naar een hemel, die inwendig blauwt.

V

De wind liep uit de noord weer naar het westen:
de hardbevrozen grond werd week en zacht:
het hout, waar dorren de verlaten nesten,
droomt van voorbije en van toekomstige pracht.

Tegen den avond rolt over de landen
de nevel uit zijn zwijgende gordijn,
maar in enkele huizen ziet men branden
de laatste lichten van het kerstfestijn.

Tusschen hoop en herinnering, gelaten,
schrijdt het jaar zachtjes naar den goeden dood,
genezen van het minnen en het haten,
dat wild-dooreen, eens woelde in zijn schoot.

VI

Nog wierpen 't roestig blad niet af de hagen,
de vaarten zijn nog niet van ijs bevrijd,
maar door de luchten wordt een zang gedragen,
zegezing van den held, die alle dagen
nu overwint, in den alouden strijd.

Nog draagt de grond het vale zorgenkleed;
aan heemle' is lentes kelk nog niet ontloken,
maar het licht heeft haar jongen geur geroken:
het weeft zijn zilverhelle spoke in
deze wereld van droefheid, zonde en leed.

Er is nog niets dan verlangen, verwachte' en
vertrouwen: 'eens wordt verlangen gestild', -
niets dan het spelen in de stille nachten
met het snoer van de eigen lichtgedachten,
over het licht dat wint, als melk zoo mild.

VII

Gezegend licht, nu lieten we weer achter
den zwarten kuil, waarin ge zeeft vermoed:
heel 't leven wordt weldadiger en zachter
zoodra uwe kelk glanzend openbloeit.

Tusschen der dagen wild-flappende tenten
schrijdt het jonge jaar, bleekjes, wit en koud:
maar het beweegt zich naar waar mart de lente:
sappe' al murm'len, diep in 't ontbladerd hout.

Gezegend licht! Hunkrende oog en feesten
van u en maken 't hunkrend hart bereid
voor hère komst, die boom en bloem, de beesten
en 't menschenkind, weer vult met zaligheid.

O, voorwist in ons óók een diepste weten,
dat menschheid eens stijgt uit den kuil van pijn,
hoe zouden we ons brood met vreugde eten!
Maar hier moet alles raadsel zijn.

VIII

Hoe vredig is het sterve in de natuur.
Het blad valt af, roest op de stille aarde,
vergaat en krijgt in 't vergaan nieuwe waarde:
elk wezen weet zijn tijd en beidt zijn uur.

En altoos is, tusschen den tijd van sterven
en het opkomen van een nieuw geslacht,
een verbeiding, iets als een stille wacht
op de anders zoo drukke en volle werven.

Dit geeft een rustige bezonkenheid
aan 't leven der natuur in deze streken:
stilte omhangt wat is bezweke' en
een nieuw geslacht wordt stil verbeid.

Maar in de menschenwereld krielen
dooreen, dat wat opkomt en wat vergaat.
Vreeslijk is dit: stank van ontbinding staat
zwaar rondom jonge, argelooze zielen.

In een kerkhof van uitgeleefde vormen,
tusschen de zerken van misdaad en schuld,
in 't helsch geraas, dat alle poriën vult,
moet jeugd opbouwen hare nieuwe normen.

IX

Wat is dat alles dor! Dof is het land,
het vale bruine gras is dof als zand
en dof de hemel, met maar weinig licht,
daarin staan schimmig torens opgericht
en schimmig is der menschen aangezicht.

Doodstil liggen de velden nog te slapen:
aan het struikgewas is geen spruit ontwaakt.

Onbereikbaar ver zijn de lichte kapen
der lent': eeuwen ver, dag dat zij genaakt.

Natuur smeedde nog niet het machtig wapen,
waarmee zij haar vijand in het hart raakt.

X

De landen slapen: het is wintertijd,
al ligt geen wit kleed over hen gespreid.

In schemerstilte heb ik het gehoord,
het eerste prevelzachte liefdewoord,

het zoete tjlpe' uit aarzelende keel,
dat nu gaat zwellen op der dagen veël,

dat nu gaat orglen in elk groeiend ding,
en mee gaat stijgen met de opstanding,

die bergt levens zoete geheimenis, -
den drang, die al 't levende eigen is:

drang tot vereenen, eeuwge liefdeskracht,
die zich tegen uw onvermurwb're macht

verzet, o Tijd: o Dood, die zich verstout
tegen uw dreiging, worstelend, en houdt

het evenwicht in stand, eeuwiglijk,
tusschen uw stille velde' en 't luide rijk,

waar altijd is gezoem van stemmen, val
van stappen en gejuich, en weene', en al-

Ie klanken, duizendvoud stijgend omhoog,
uit wat're' en wouden tot den hemelboog.

XI

De lentestormen zijn nog niet gekomen,
noch van milden regen het zacht geweld:
de jonge spruiten aan de naakte boornen
verschromp'len, in hun dorre vlies bekneld.

De arme vogels - ach, zij moeten zingen,
gehoorzaam der nature drang,
maar rondom staan als levenlooze dingen
de boome' en onbezielt klinkt het gezang.

Ik droom van u, regen, in stille nachten:
ik luister hoe ge zacht begint,
als een verstokt gemoed uit eigen diepste krachten
den weg terug ten leste vindt; -

hoe ge zwelt, en de duisternis
vult met geruisch van uw eindlijken zegen,
ik zie u dalen langs verlaten wegen,
en d'aarde open, in ontvangenis.

Ik droom van rondom bottend leven,
van 't knoppend zwelle' aan den kastanje-tak,
van groene sluiers, om het hout geweven,
maar in den morgen is weer alles strak,

gelijk het was, en hard, en ook op de gezichten
ontluit de milde ontspanning niet,
die men in liefelijke droomgezichte' en
op oude vrome prenten ziet.

En ik twijfel soms: maakt dit dor getijde
de menschgezichten waarlijk nu zoo strak
en hard? Of zie 'k der menschheid traanloos lijden
zich spieg'le' in veld en wei, in boom en tak?

XII

Te loop en in het jonge lentelicht,
dat nu elken dag langer openbloeit, -
naar de steilte te heffen het gezicht,
daarheen waar hoog, eenzaam een vogel roeit,

of maar naar den top van den populier,
waarin de merel zijn avondlied zingt, -
lied, waar al het geluksverlange' in klinkt,
dat nu rumoert door mensch en dier, -

zoo te loopen, vaak vol bekommering
over de wereld, het duistre gebeur

in haar; kleine, nietige enkeling
vol zwakheid en vol twijfel en getreur,

en dan op eens, vol moed weer en vol drang
te helpe' en ook nog soms, vol lentezang.

XIII

Nog is de dag naar d' avond niet gezonken
en 't is met lenteblijheid weer gedaan:
wolken ballen zich, legerbenden staan
aan de kimmen geschaard, van machtswil dronken.

Het onweer dreigt. Dat zondoorzeefde licht,
dier zoele winden stoeie' en strelend spelen,
- voorbij is 't, schrill de zang der vogelkelen:
lente sloeg d' ooge' open, deed ze weer dicht.

Zal opnieuw nu het gure weder heerschen?
Zullen veel dagen weer zonloos vergaan?
't kan zijn. Maar ring som branden groene keerse' en
de appelboomen schoten 't bruidskleed aan.

Gewonnen en verloren. Maar niet verloren
geheel. Herschappen is de werkelijkheid,
van toekomst uit herschappen en herboren
de aarde, tot nieuwe baring bereid.

XIV

Het zoet geweld der lente heeft ten leste
't gewonnen op d' aarzeling der natuur:
de bloesemboomen schittre' in zonnevuur
en in 't omsluierd hout zingen de nesten.

Als een leger binnentrekt d' oude veste,
zoo 't zwaluwvolk de schemerige schuur.
De bijen zoeme' in 't veld, van 't vroegste uur
tot d' avond stijgt. Elk ding verkeert ten beste.

In 't levende wordt nu oerhunkring wakker:
sidderingen doorvaren plant en dier,
een oversterke drang slaat wild naar buiten.

Eén worde! Elkaar omvatten en omsluiten!
Eén zijn! vrucht zette! Een dionyzisch feest
wordt op d' aarde gevierd, dien wijden akker.

XV

Zoo innig, vol en warm zijn deze dagen,
en al hun rijkheid komt van 't binnen-eigen:
een stroom van warmte stroomt door mij gestage:
't is of alle wezens daar deel aan krijgen.

Dingen, die lang als doode poppen lagen,
worden uit hun verstarring opgewekt:
liefde zaait vonken uit, liefde ontdekt
jonge neste' in de knoest der oude hagen.

Alle seizoenen komen in háár samen:
jong twijghout groent en er valt rijpe vrucht.
Liefde noemt hen allen met nieuwe namen:
zij roept z' en lokt ze en geen hunner vlucht.

Angsten en beklemmingen zijn geweken:
in vreugde en kracht staat de ziel opgericht,
haar diepe klove' en meest verborgen streken
baden in eene zee van licht.

XVI**Aan den boschvijver**

Hoe vele jaren heb ik niet gezeten,
 van het morgen- tot aan het avond-uur,
 schouwend naar 't oopne, daar waar rees de keten
 der stapelwolken, verschuivende muur: -

lettend, hoe hun zondoorlichte, grijsblanke
 of Zilverblanke rondingen verschoven,
 langzaam-langzaam: d' ineengrijpende klanken
 gelijk van ééne melodie: soms boven

de bosschen lijkend even stil te staan,
 zoo, dat mijn oogen rustig konden drinken
 hun pure schoonheid, - dan weer voort te gaan
 onmerkbaar, om in verten te verzinken.

Somtijds dreven, hoog in den zomerhemel,
 andere brooze wolkgedaanten mee,
 allen in ééne richting, één gewemel
 van schepe', één koers volgend in de luchtzee.

En vaak kwam van het boschje aangelopen
 de wind met zijn vertrouwden lichten stap:
 hij woei de zachtheden in het hart open,
 de vredes-weiden, 't dal van broederschap,

zóó, dat daarin alle oneffenheden
zich effenden: al wat luid was, verglee
tot één verstilling. Welk een groote vrede
bracht die kleine wind uit de boschjes mee!

Al zachter ging de adem der natuur,
als van een slapend kind: en ook de menschenziel
had deel aan die zachtheid. Zonder wensche' en
vrij van onrust werd z' in dat heilig uur:

zalig in liefde, voelende verglijden
zich naar dat rijk, waar zoet wordt alle wrang,
het leven zeevend en bereid te scheiden
van 't leven, als de toon scheidt van 't gezang.

Soms klonk in die stilte, uit avondweiden
het loeien van een rund, niet luid maar lang.

Soms kwam, tegen d' achtergrond van een wolk
een vlucht duiven hun dansen uitpenseelen.
Te kort duurden hun geluidlooze spelen,
van natuurdrang de gracielijke tolk.

En haast altijd daalden, tegen den avond,
de zwaluwe' op den kleinen vijver neer,
te drinken: dan werd zijn spiegel gehavend
door hunner vleuglen licht gescheer.

Ook andre vogels vlogen aan, zich lavend.
Maar den mensch werd geschonke' oneindig meer
uit de eeuwige krachten der natuur:
de wind, 't water, de wolken, 't gouden pralen
van den zonnebal, 't innig muzikale
gekir van tortels: alles even puur

als in 't mystieke uur hunner geboorte.
Hij dompelde zich in hun zuiv'rend bad
en vond door hen den toegang tot de poorten
van de heilige, de verborgen stad, -

den weg terug naar de blauwe gewelven,
waar eeuwig heerscht zilveren schemering,
en ging in tot de kamers in zichzelf,
waar oer-oud wete' in stillen plooi neerhing...

't Eeuwig geheim vermocht ik somtijds weer
te staamen, niet met woorden of gedachten,
maar als de ademtocht van zuivre krachte' en
't stille schouwen in allerdiepste sfeer...

Hoevele malen ben ik zoo gekomen,
met een onrustig en verbrokkeld hart,
en werd weer in genade opgenomen
in den schoot van de louterende stroomen
en uit de strikken van twijfel ontward.

Leerde weer een heilig woord beseffen
en beleven zijn waarheid weer. 'God geeft
het de zijnen in hun slaap'. Hij maakt effen
d'onzichtbre kom, hoezeer die heeft gebeeefd.

En weer kom ik nu, kind van het verlangen,
om te worden met uw vrede gevuld,
om nog een nieuwen echo op te vangen
van de verre, heilige gezangen,
en een nieuwen vorm te zien onthuld.

XVII**De oogst**

Dit zijn de dagen van den oogst!
De dappere zon blaakt de velden:
niet vaak voelen plant, mensch en dier in
ons Holland zijn gloeden zóó fel.

Hij heeft de halmen gebleekt,
terwijl de korrels nog zwelden:
rijp is de rog, en de haver
komt snel achter hem aan.
Het uur eischt helden!
Het boerenvolk heéft geheschen
de oud-vertrouwde vaan.

De vaan van den arbeid waait
nu over de akkers van Holland:
de boog der kracht wordt gespannen
tot zij bijna breekt.
Eer de haan den morgen inkraait,
begint de worstling der mannen:
de velden worden, de velden,
met hun zweet doorweekt.

Maar in geen van hen bleekt
aarzling het rood van den moed,
verlamt de kracht zulk een gedachte:
'dit koren, door zon, aarde en regen
en het zweet onzer lijven gevoed, -
zal het verkeeren in zegen?
Wie zal 't koopen? Tot welken prijs?'

Geen hunner vraagt. Niemand twijfelt.
Vragen maakt zwak en twijfel is grijs.
De hand beeft licht, als zij weifelt.
Daaglijksche zorg van den voorgrond gebannen,
denken noch weiflen zij: werken en weten,
diep, diep van binnen, wat goed is en wijs.

Er is een wet, te hoog voor woorden.
Haar te hebben geschonden maakt krachteloos
het volk der steden,
ongedurig zijn zij en broos.
Maar nog schonden de boeren haar niet:
daarom zinge' eeuwge zekerheden
door hun bloed een lied.

Dagen van oogst zijn dagen van koorts.
Over al die weemlende velden
schie de zonneshutter zijn schichten nu af;
slingert uur na uur een brandende toorts.
En uur na uur houdt stand, houdt stand
de schaar der onbewuste helden:
niemand wijkt laf.

Of de zon schroeit en brandt,
of onzeker vandaag is en dreigend morgen:
de oogst wordt geborgen.

Van tijd naar eeuwigheid

[I] Verlangens

1

Van 't parlemoer de allereerste tinten,
en die van schelpe' en bloemen kiest de dag,
om zich nu mee te tooien en 't begin te
vieren van het seizoen van zang en lach.

En ook het hart bindt nu zijn lichte en blijde
belevingen tot een ruiker bijeen:
't leert weer op vreugdevolle maten rijden,
't rijdt op hen over zorg en twijfel heen.

De weergeboorte en het groot herleven
van nature stort door ons uit haar kracht:
wij zijn haar kindren nog gebleve' al
zwierf van haar weg dit hoogmoedig geslacht.

2

Laat mij gaan: ik bid u laat mij gaan:
vergun dat ik mijn hand uit uwe greep bevrijde;
ik verlang zoo, weer in de wijde
vrijheid, eenzame boom, te staan.

Niet meer te worden gedronge' en gedreven,
niet door and're als een kraan opengezet,
opdat uitstroom tot hen kracht van dit leven,
maar weer besloten in mijn eigen wet,

over het zelf te mogen overbuigen,
luistren naar wat te murmelen begint; -
niet steeds te moeten opstaan en getuigen,
als men van binnen is een schuchter kind...

Wilt ge mij laten gaan? Mag ik het wagen
uit uwe greep te bevrijden mijn hand?
De stem zegt zacht: 'waarom dit ijdel vragen?
Komt de ziel ooit los van haar vaderland?'

3

Verlost van 't gewoel, aan de daad ontkomen,
in uwe stilte heerlijk opgenomen,
strekking in uw rust de ontspannen leden,
en in de moede hersens uitgestreden
den strijd... Zoo zal 't zijn, als betreden
het dal wordt van den eindelijk vrede...

Niet meer te willen, niet meer te verlangen,
niet meer te denken: op te vangen
geen kleuren meer en geen geluide' en geen
lichtseinen... in droomlozen slaap alleen,
alles rustig te mogen overlaten,
zooals gevangenen doen en soldaten,
die worden weggedragen uit den slag...

Aan 't einde van den langen arbeidsdag,
terug te zinken in den moederschoot
van God, te verliezen ons nietig wezen
in zijn eeuwige Alomvattendheid...
getild uit de benauwing van den tijd,
van onze verenkelling te genezen
in d' eeuwigheid...
O zekerheid van geluk, haast te groot...

II

De smadelijke geheimen,
uit de duistere sfeer van het bloed,
die schenen zoo lang niet te rijmen
met den geest van liefde en moed, -

de onzegbaar-bittere dingen,
die schuwen het licht van den dag, -
probeer niet, ze terug te dringen,
waar bewustzijn niet stralen mag.

Bouw om hen geen citadellen,
waar schildwachten gewapend vóór staan:
ze houden niet op u te kwellen,
als ge daar niet langs durft gaan.

Zet ze om tot barmhartigheden
voor iederen menschgenoot,
omdat iedere heeft geleden
dezelfde onrust en onvrede en
draagt in zijn gekneusde leden
de pijn van denzelfden nood.

III**Zegen in den slaap**

Hoe dikwijls heb ik in den laten avond
en in de diepe uren van den nacht,
op de lafenis van den slaap gewacht!
Ruwe winden hadden mijn hart gehavend.
En terwijl ik wachtte, stegen in mij
de zwarte vloedden van een nood-getij.

Tusschen de schroeven van een wreed gebeuren
raakte' innerlijke strevingen bekneld;
'k voelde in mijn wezen afgronde' openscheuren
van angst voor den dood, voor zijn sterk geweld.
Te vergeefs tastte ik al mijn wanden af:
'k vermocht niets te bereiken, wat steun gaf.

Te zwak, ook in den geest, voor dappre daden,
verkroop ik mij in mijn ellendigheid,
tot eindelijk de slaap, in zijn genade,
zich heenboog over mij: wijd-uitgespreid
waren zijn vlerken: op hen nam hij mij mee
naar zijn gebied, zijn wijde stille zee.

Soms doorvlogen w' onmetelijke velden,
andre dan van den dag, en toch vertrouwd:
het licht, dat ze omgaf, en uit ze welde,
had in menschen-oogen 'k soms óók aanschouwd.
Heel den dag zong de weerschijn van dat licht
in mij na: 'k zag zijn glans op elk gezicht.

Soms verdreef in mij lang den slaap het steken
van wezens uit der ziel donkre ondergrond:
gekrenktheid, wrevel, wrok... Mismoedig weken
de held re helpers naar den achtergrond...
Alléén overwon ik de donkren niet:
dan kwam de slaap, in hem is het geschied.

Ik weet niet, wáár hij m' in de stille uren
heen voerde; hoe zuiverde mijn gemoed;
maar bij 't ontwaken voelde ik liefdes vuren
verspreide' in 't hart weer vasten, heldren gloed.
't Heer der daemonen, dat het hart belaagt,
een helper had z' in mij teruggejaagd.

Ik kon mijnen naaste weer tegen trede' en
in de oogen zien, om zijn vreugden blij.
Ik voelde weer zijn leven met mijn leven
verstrengeld worden tot een groeiend wij.
Al wat mij gistren zoo verdrotten had,
het leek weggespoeld door een loutrend bad.

Gij goede speelman, die op ziele' en lijven
teffens uw schoone melodieën speelt,
aan wiens oneindge horizonnen schrijven
onzichtbre vingers het teeken dat heelt, -
dankbaar genieten wij uw wondermacht
tusschen de wondren véél van dag en nacht.

IV**Zegen in den droom**

Opnieuw kwamen de dagen grauw omwonden
met grauwe sluiers. Dof staarden hun oogen
mij aan. Mismoedig voelde ik mij bedrogen,
om de vreugd, die een stem toch eens verkondde.

Toen op een nacht, nam de droom mij mee:
ik vloog op geruischlooze wieken:
om mij, in mij, begon muzieke' en
het grauwe floers verglee - verglee.

Ik was weer samen in de open sfeer
van liefde en van moed met haar profeten,
de kracht van het glanzende weten
bezat mij weer.

't Was niet der woorde' oppervlakkige zin:
hun letterklank ging alree in mij onder.
Het was het oude nieuwe wonder
der bron, die borrelde weer binnen-in,

makend òm zich de sfeer der dingen
klaar als kristal en zacht als mos.
Een stem raakte verruk'lijk los,
bleef heel den dag in mij nazingen.

V

De klank van mijn ouden vleugel
wordt zwak en schrill:
er is iets versleten
in hem, diep van binnen.
Er valt niets te herstellen,
er valt niets te beginnen:
tegen een doodlijk euvel
kan men niets beginnen.

De arme zwakke klanken
zullen ijler stijgen,
(waar bleef de sterke, volle
klank van hun jeugd?)
tot ten leste komt
het verlossende zwijgen,
voor het kreunen der smart en
den jubel der vreugd.

VI

Ik wil u al dieper indenken, dood,
zóó dat ge in mij groeit gelijk een kind.
Zijt ge ons kind niet, als het avondrood
vervaluwt en de schemering begint?

Ik wil u indenken tot ik u ken,
zoover het levende u vermag te kennen,
tot uw blik mij vertrouwd werd door lang wennen,
tot ik eigen met u geworden ben.

Als ge dan komt, de lang-verwachte gast
van onze waakgedachte' en onze droomen,
zal ik niet angstig zijn, zelfs niet verrast,
maar, u begroetend met een 'welgekomen',

u volgen naar de poort, die uwe hand
ontgrendelt, - de donkere poort waarachter
gespreid ligt het oneindig land,
nevelbedekt, waarvan ge zijt de wachter.

VII

Ik voel dat sterven naderkomt,
en voel mij nog zóó ver van u, God,
zoo verstrikt in de dingen der wereld.
Spreek tot mij, opdat haar geruisch verstomt.
Leid mijne voeten, die nog aarzlen, tot
de beemden, van uw dauw bepaereld.

VIII

Ik dank u voor de Liefde. Zij hield stand.
Als ik dacht 'haar olie is opgebrand' -
kwam zij altijd opnieuw omhoog in mij,
droeg mijn leve' over menig dood getij.

Van haar onuitputlijke stralingskracht
- zon, die door 't geestlijk universum lacht, -
schonkt ge m'een vonk. Een druppel kostbaar vocht
schonkt ge, dat ik 't andren uitschenken mocht.

Ik dank u voor de Schoonheid. Ge zondt haar,
opdat door de zinnen worde openbaar
hoe in 't wonder van vorm en kleur, van maat
en klank, zich een heilig geheim verraaft.

Ik dank u voor haar glimp, dien ge op mij
liet vallen, zoo, dat ik kon andren blij
maken met de blijheid, die droefenis
groene kranse' omhangt, en rijk maakt gemis.

IX

Ik dank u voor de Waarheid, - voor den drang
naar haar, die werkte in mij, mijn leven lang,
waar zwakheid tegen in verzet kwam, keer
op keer, maar die 't hart altijd moest zijn heer
erkenne' in 't end, hoe lang het somtijds vocht
tegen d' erkenning. Dank, dat rust noch duur
dat hart vond in den leugen, maar háár puur
en louter oog altijd 't ontmoeten zocht.
o dank, dat ge háár zond, uw ademtocht,
tot mij, m' iets openbarend in den tijd,
die g' alle Liefde, Schoonheid, Waarheid zijt
in eeuwigheid.

Dit alles schonkt ge mij. Wèl was het veel,
maar één verlangen zwelt nog naar mijn keel.
Voor alles dank ik u, wat ge me schonkt,
voor al de malen, dat ge mij toewonkt
in een gedachte, een glimlach, een lied.
Uw straling schonkt ge me, uw kern nog niet.
Eén gave onthield ge mij nog en ik derf
z'al nooder. Daarom vraag ik: eer ik sterf
geef me, al mocht het ook slechts éénmaal zijn,
mij te zonne' in den glans van uw aanschijn.
Doorscheur 't gezicht eener alomme Tegenwoordigheid,
éénmaal voor mij 't weefsel van ruimte en tijd.

Maar zoo 'k dit beleven niet waardig ben,
laat dan aan d'overzij der diepe wateren,
mijn wezen, als een pijl gericht,
toevliegen recht op uw Onmeetlijk Licht.